

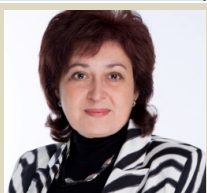
ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ ТА ЇЇ БЕЗПЕКА

СИЛАБУС

Шифр і назва спеціальності	263 – Цивільна безпека	Інститут / факультет	Навчально-науковий інститут механічної інженерії і транспорту
Назва програми	263-1 Охорона праці	Кафедра	Безпеки праці та навколишнього середовища
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова навчання	Українська

Викладач

Наталія Мовмига, Nataliia.Movmyga@khpi.edu.ua

Фото

Кандидат психологічних наук, доцент. Доцент кафедри безпеки праці та навколишнього середовища (НТУ «ХП»)
Авторка понад 100 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Психологія праці та її безпека», «Основи професійної діяльності та здоров'я людини», «Безпека праці в професійній діяльності».

Загальна інформація про курс

Анотація	Курс дозволяє сформувати у студентів сучасну систему спеціальних знань щодо основних закономірностей та механізмів функціонування психіки людини в процесі професійної діяльності, та впровадження цих знань в систему безпечної виробничої діяльності.					
Цілі курсу	<ul style="list-style-type: none"> - оволодіння студентами теоретичними та практичними знаннями та загальними положеннями «Психології праці та її безпеки»; - оволодіння прийомами та методами психології праці; - оволодіння системою знань про особливості професійної та соціально-психологічної адаптації молодого фахівця; - оволодіння специфікою організаторською та управлінською діяльністю в галузі безпеки праці; - застосування цих знань та умінь у професійній діяльності фахівця - інженера з охорони праці. 					
Формат	Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - іспит					
Семестр	8					
Обсяг (кредити) / Тип курсу (обов'язковий / вибірковий)	5 / Обов'язковий	Лекції (години)	30	Практичні заняття (години)	20	Самостійна робота (години) 100

Результати навчання за спеціальністю (визначені стандартом вищої освіти спеціальності)

РН-2. Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.

РН-6. Пояснювати процеси впливу шкідливих і небезпечних чинників, що виникають у разі небезпечної події; застосовувати теорії захисту населення, території та навколишнього природного середовища від вражаючих чинників джерел надзвичайних ситуацій, необхідні для здійснення професійної діяльності знання математичних та природничих наук.

РН-7. Обирати оптимальні заходи і засоби, спрямовані на зменшення професійного ризику, захист населення, запобігання надзвичайним ситуаціям.

РН-11. Визначати фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі виробничі чинники та аналізувати безпечність виробничого устаткування.

Теми що розглядаються

Розділ 1. «Психологія праці та безпеки».

Тема 1. «Психологія праці та безпеки».

Тема 2. «Історія виникнення та розвитку психології праці, як самостійної науки».

Розділ 2. «Психологія професійної діяльності».

Тема 3. «Поняття професійної діяльності і її психологічна структура».

Тема 4. «Основні типи і види професійної діяльності».

Тема 5. «Психологічні механізми формування діяльності».

Тема 6. «Основні психофізіологічні характеристики трудової діяльності».

Розділ 3. «Психологія суб'єкта професійної діяльності».

Тема 7. «Когнітивні процеси в професійній діяльності».

Тема 8. «Регулятивні процеси в професійній діяльності».

Тема 9. «Поняття професійно важливих якостей діяльності».

Тема 10. «Функціональні стани суб'єкта праці».

Тема 11. «Емоційно-вольові і мотиваційні процеси в трудовій діяльності».

Тема 12. «Індивідуальний стиль діяльності».

Тема 13. «Соціально-психологічні стосунки у трудовому колективі».

Тема 14. «Розвиток особистості професіонала».

Розділ 4. «Прикладна психологія праці».

Тема 15. «Психологічний аналіз професії».

Тема 16. «Професійна орієнтація, професійне навчання і професійний відбір».

Перелік практичних робіт:

1. Вивчення змістовних характеристик ідентичності особистості. Визначення схильності до ризику, мотивації до успіху та самозахисту.

2. Дослідження професійної готовності (ОПГ). Психологічний аналіз професій - Дж. Холланда типологічний опросник.
3. Дослідження психологічних механізмів формування діяльності: адаптивність, відповідальність, локус-контроль.
4. Дослідження функціонального стану суб'єкта праці: тести САН, стрес.
5. Дослідження емоційно-вольових процесів в трудовій діяльності: вольові якості особистості, емоційна стійкість, впевненість у собі.
6. Дослідження мотиваційних процесів в трудовій діяльності: мотиваційна структура особистості, мотивація досягнень, мотивація професійної діяльності.
7. Вивчення індивідуального стилю діяльності: копінг стратегії та копінг механізми, стратегії вирішення конфліктів.
8. Дослідження особистості професіонала: методика вивчення чинників привабливості професії. Визначення професійного напрямку особистості. Якір кар'єри. Визначення ПВЯ.

Форма та методи навчання

(надається опис методів навчання)

Дисципліна «Психології праці та її безпеки» вивчається шляхом розкриття сутності теми на лекціях і закріплення теоретичного матеріалу в ході практичних занять, самостійної роботи та виконання контрольного завдання **«Професіографічний аналіз професійної діяльності фахівця з охорони праці»**.

Під час занять використовується:

- пояснювально-ілюстративний метод, коли студенти одержують знання з учбової або методичної літератури, сприймаючи і осмислюючи надані положення, визначення, факти, висновки;
- репродуктивний метод (репродукція – відтворення), коли розглядаються певні ситуації і студенти відповідають на різноманітні питання, використовуючи норми і правила, які вивчаються, що дозволяє сформуванню знання, навички і вміння у студентів, а також опанувати основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікацію);
- дослідницький метод, коли на практичних заняттях студенти здобувають знання і вирішують поставлені викладачем проблеми, виконуючи дослідження з тестового та ігрового матеріалу, порівнюючи та аналізуючи різноманітні варіанти отриманих результатів.

Під час самостійного виконання контрольного завдання з професіографічного аналізу професійної діяльності студенти використовують отримані знання та уміння для проведення професіографічного дослідження професії фахівця з охорони праці з визначенням повного уявлення про професію; навчаються складати професіограму (трудограму і психограму) професії; розробляють модель фахівця з охорони праці і складають розділ «Сукупність вимог, що пред'являються до особистісних, ділових і професійних якостей фахівця з охорони праці».

Методи контролю (надається опис методів контролю)

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ХПІ». Поточний контроль реалізується у формі опитування на лекціях, тестів тощо. Практичне заняття зараховується після захисту студентом проведених розрахунків чи опрацювання їм необхідних методичних матеріалів.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться шляхом тестування, оцінки індивідуального завдання (реферату та контрольного завдання).

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною робочою програмою, та у терміни, встановлені навчальним планом.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення остаточної оцінки з даної дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1 – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для іспиту

Контрольні роботи	Практичні роботи	КР (КП)	РГЗ	Індивідуальні завдання	Тощо	Іспит	Сума
20	40	-	-	20	-	20	100

Критерії та система оцінювання знань та вмінь студентів.

Критерії оцінювання – це описи того, що як очікується, має зробити особа, яка навчається, щоб продемонструвати досягнення результату навчання.

Основними концептуальними положеннями системи оцінювання знань та вмінь студентів є:

1. Підвищення якості підготовки і конкурентоспроможності фахівців за рахунок стимулювання самостійної та систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, встановлення постійного зворотного зв'язку викладачів з кожним студентом та своєчасного коригування його навчальної діяльності.

2. Підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів відбувається за рахунок контролю протягом семестру із використанням 100 бальної шкали

(табл. 2). Оцінки обов'язково переводять у національну шкалу (з виставленням державної семестрової оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно” чи „незадовільно”) та у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Рейтингова Оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання містять певні неточності;
75-81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; - вміння давати аргументовані 	- невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних

			відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки ; - вміння вирішувати практичні задачі .	задач .
64-74	Д	Задовільно	- Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування ; - вміння вирішувати прості практичні задачі .	Невміння давати аргументовані відповіді на запитання; - невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки ; - невміння вирішувати складні практичні задачі .
60-63	Е	Задовільно	- Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля, - вміння вирішувати найпростіші практичні задачі .	Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; - невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом .	Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні

				задачі.
1-34	F (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	-	- Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

Базова література

1	Баклицький І. О. Психологія праці: підруч. / І. О. Баклицький. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 655 с. https://westudents.com.ua/knigi/530-psihologya-prats-baklitskiy-o.html
2	Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник / за ред. проф. Березуцького. - Харків: Факт, 2005 - 384 с. http://web.kpi.kharkov.ua/safetyofliving/uk/posibnyky-pidruchnyky/
3	Дубровська Д. М. Основи психології: Навч. пос. / Д. М. Дубровська. – Львів: Світ, 2001. – 280 с. http://elibrary.nuft.edu.ua/library/DocDescription?doc_id=9643
4	Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с. https://core.ac.uk/download/pdf/77241343.pdf
5	Карпенко Г. В. Психологія праці та вибір професії: навч.-метод. посіб. / Г. В. Карпенко. – Суми: Унів. кн., 2008. – 167 с. http://irbis-nbuv.gov.ua/publ/REF-0000099951
6	Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / М.С. Корольчук. – 2-е вид., випр. та доп. – К.: Ельга, Ніка-

	<p>Центр, 2004. – 400 с. https://soc.univ.kiev.ua/uk/library/psihofiziologiya-diyalnosti-pidruchnik-dlya-studentiv-vishchih-navchalnih-zakladiv-0</p>
7	<p>Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: навчальний посібник / Я. В. Крушельницька– К.: КНЕУ, 2000. – 232 с. https://buklib.net/books/21923/</p>
8	<p>Мазяр О.В. Психологія праці: модульний курс: навчальний посібник / О. В. Мазяр, В. В.Кириченко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 190 с. https://project.zu.edu.ua/ReadData.php?h_id=158</p>
9	<p>Малхазов О. Р. Психологія праці: Навч. посіб. / О. Р. Малхазов — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 208 с. https://www.studmed.ru/mal hazov-or-psihologiya-prac_1007fa85cd6.html</p>
10	<p>Мовмига Н.Є. Психологія праці та безпеки. Навч. посіб. Навчальний посібник для студ. спец. «Цивільна безпека» усіх форм навч. вищ.навч.закл. [в авторський редакції] Харків.: Видавн. центр НТУ «ХПІ», 2018. – 317с. https://drive.google.com/drive/u/1/my-drive</p>
11	<p>«Професіографічний аналіз професійної діяльності фахівця з охорони праці». Методичні вказівки к виконанню контрольного завдання з курсу "Психологія праці та безпеки" / за ред. Березуцького В.В. / НТУ "ХПІ". – Харків., 2017. – 45с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/48682</p>
12	<p>Ткач О. В. Психологія [Електронний ресурс]: Навчальний посібник: у 2 ч. / О. В. Ткач. – [2-е вид., перероб.]. - Нікополь: НТ НМетАУ 2010 р.,- Ч.І. 102с. http://nmt.org.ua/lib/psix1.pdf</p>
	<p>Психофізіологічні основи безпеки праці. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з курсу "Психологія праці та безпеки" / Мовмига Н.Є. /за ред. Райко В.Ф. / НТУ "ХПІ". – Харків., 2022. –20 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56155</p>
14	<p>Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник / Ю.М. Чала, А.М. Шахрайчук. — Харків: НТУ «ХПІ», 2018. — 246 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/40695/1/Book_2018_Chala_Psykhodiahnostyka.pdf</p>

Допоміжна література

15	<p>Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с. https://core.ac.uk/download/pdf/77241343.pdf</p>
16	<p>Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія / Олег Матвійович Кокун. – К.: «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. – 200 с. https://lib.iitta.gov.ua/1651/</p>
	<p>Контроль умов праці: навч. посіб. І В.І. Голінько; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». - Дніпро: НТУ «ДП», 2018.- 156 с. https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/155087/</p>
17	<p>Луценко О. Л. Психофізіологія: прикладні аспекти: навчально-методичний посібник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 55 с. http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/</p>
18	<p>Прикладна психологія. Теоретичні проблеми : монографія / В.Г. Панок. – Київ : Ніка-Центр, 2017. – 188 с. https://lib.iitta.gov.ua/707672/1/panok2017.pdf</p>
20	<p>Щербакова І. М. Психологія праці: теоретичні і методологічні основи наукових досліджень [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. М. Щербакова. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 144 с. – Режим доступу: https://scholar.google.com/scholar?cluster=1315000162828456022&hl=en&oi=scholar</p>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

(перелік інформаційних ресурсів)

21. Електронний ресурс, доступ:

<http://sites.kpi.kharkov.ua/SafetyOfLiving/Htm/Metrazr.htm>

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Таблиця 4.– Перелік дисциплін

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Основи професійної безпеки та здоров'я людини	Фізіологія людини
Промислова екологія та гігієна праці	Атестація робочих місць за умовами праці
Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій	Організація наглядової діяльності та аудит в галузі охорони праці
Виробнича санітарія	Ергономіка
Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань	

Провідний лектор: к.псих.н., доцент

Мовмига Н.Є.